
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державне підприємство Український науково-дослідний інститут
медицини транспорту

ВІСНИК

МОРСЬКОЇ МЕДИЦИНИ

Науково-практичний журнал
Виходить 4 рази на рік

Заснований в 1997 році. Журнал є фаховим виданням для публікації основних
результатів дисертаційних робіт у галузі медичних наук
(Наказ Міністерства освіти і науки України № 886 (додаток 4) від 02.07.2020 р.)
Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації серія КВ № 18428-7228ПР

№ 2 (103)
(квітень - червень)

Одеса 2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор **А. І. Гоженко**

О. М. Ігнат'єв (заступник головного редактора), Н. А. Мацегора (відповідальний секретар), Н. С. Бадюк, Є. П. Белобров, Р. С. Вастьянов, В. С. Гойдик, М. І. Голубятніков, А. А. Гудима, Ю. І. Гульченко, О. М. Левченко, Г. С. Манасова, В. В. Огоренко, Т. П. Опаріна, И. В. Савицький, С. М. Пасічник, Е. М. Псядло, Н. Д. Філінець, В. В. Шухтін

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Х. С. Бозов (Болгарія), Денисенко І. В. (МАММ), В. А. Жуков (Польща), С. Іднані (Індія), А. Г. Кириченко (Днепр), М. О. Корж (Харків), І. Ф. Костюк (Харків), М. М. Корда (Тернопіль), Н. Ніколіч (Хорватія), М. Г. Проданчук (Київ), М. С. Регеда (Львів), А. М. Сердюк (Київ), К. О. Талалаєв (Одеса)

Адреса редакції

65039, ДП УкрНДІ медицини транспорту
м. Одеса, вул. Канатна, 92
Телефон/факс: (0482) 753-18-01; 42-82-63
e-mail nymba.od@gmail.com
Наш сайт - www.medtrans.com.ua

Редактор Н. І. Єфременко

Здано до набору 24.06.2024 р.. Підписано до друку 28.06.2024 р. Формат 70×108/164
Папір офсетний № 2. Друк офсетний. Умов.-друк.арк. .
Зам № 2/9/15 Тираж 100 прим.

ISSN 2707-1324

©Міністерство охорони здоров'я України, 1999
©Державне підприємство Український науково-дослідний інститут медицини транспорту, 2005

MINISTRY OF HEALTH CARE OF UKRAINE

State enterprise Ukrainian Research Institute of Transport
Medicine

JOURNAL OF MARINE MEDICINE

Scientific and practical journal
It is published 4 times a year

Founded in 1997. The magazine is a professional publication of the main results of thesis's and
works in the field of medical sciences

(Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 886 (Appendix 4)
dated July 2, 2020)

Certificate of state registration of printed mass media series KV No. 18428-7228PR

No. 2 (103)
(April - June)

Odessa 2024

EDITORIAL BOARD

Chief editor A. I. Gozhenko

O. M. Ignatiev (deputy editor-in-chief), N. A. Matsegora (responsible secretary), N. S. Badiuk, E. P. Belobrov, R. S. Vastyanov, V. S. Hoydyk, M. I. Golubyatnikov, A. A. Gudyma, G. S. Manasova, V. V. Ogorenko, T. P. Oparina, I. V. Savitsky, S. M. Pasichnyk, E. M. Psiadlo, N. D. Filipets, V. V. Shukhtin

EDITORIAL COUNCIL

H. S. Bozov (Bulgaria), I. V. Denysenko (IMHA), V. A. Zhukov (Poland), S. Idnani (India), A. G. Kyrychenko (Dnipro), M. O. Korzh (Kharkiv), I. F. Kostyuk (Kharkiv), M. M. Korda (Ternopil), N. Nikolic (Croatia), M. G. Prodanchuk (Kyiv), M.S. Regeda (Lviv), A. M. Serdyuk (Kyiv), K. O. Talalaev (Odeca)

Address of the editorial office

Address of the editorial office
65039, SE UkrNDI for medicine of transport
Odessa, str. Kanatna, 92
e-mail nymba.od@gmail.com

Our website - www.medtrans.com.ua; herald.org.ua

Editor N. I. Yefremenko

Submitted for typing on 06/24/2024. Signed for printing on 06/28/2024. Format 70×108/164
Offset paper No. 2. Offset printing. Terms and conditions - print sheet. .
Deputy No. 2/9/15 Circulation 100 approx.

ISSN 2707-1324 ©Ministry of Health Care of Ukraine, 1999

©State enterprise Ukrainian Research Institute for Medicine of Transport, 2005

**МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕВМАТОЛОГІЇ, КАРДІОЛОГІЇ ТА ВНУТРІШНІХ
ХВОРОБ»**

УДК 61:616-056.52

DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.12688494>

В Одесі 16-17 квітня 2024 р. пройшла **Науково-практична конференція: «Актуальні питання ревматології, кардіології та внутрішніх хвороб».**

Організатори конференції:

- ВНЗ «Одеський національний медичний університет».
- Департамент охорони здоров'я Одеської міської ради
- Кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ.
- ГО «Асоціація ревматологів та інтерністів м. Одеси»
- Науковий гурток студентського наукового товариства кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ.

Співорганізатори:

- Комунальне некомерційне підприємство "Міська клінічна лікарня №10".
- Кафедра загальної практики ОНМедУ.
- Кафедра внутрішньої медицини №2
- ОНМедУ. Кафедра професійної патології і функціональної діагностики та фтизіопульмонології

● **Форма участі – змішана**, усього зареєстровано 82 учасника, у тому числі 72 – у режимі of-line та 10 – on-line.

● Конференція зареєстрована в РЕЄСТРІ з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій за номером № 3702141, які проводитимуться у 2024 році.

Мета заходу:

● Розширення наукового інформаційного обміну між провідними спеціалістами України та світової спільноти в галузі внутрішніх хвороб.

● Аналіз та узагальнення досвіду наукових досліджень і прикладних результатів в галузі внутрішніх хвороб.

● Сприяння поширенню та поглибленню персоналізованої медицини на основі міжнародного та локального досвіду, налагодження та закріплення міждисциплінарного підходу у сучасному менеджменті актуальних проблем внутрішніх хвороб

Цільова аудиторія:

● До участі в конференції запрошуються провідні вчені та викладачі вищих навчальних закладів, лікарі кардіологи, ревматологи, неврологи, пульмонологи, лікарі загальної практики сімейної медицини, терапевти, інтервенційні кардіологи, лікарі фізичної та реабілітаційної медицини, ендокринологи.

Програма заходу включала:

16.04.2024

Реєстрація учасників: 13.30 – 14.00

Вітальне слово учасникам з нагоди відкриття:

14:00-14:05 Вітання учасникам науково-практичної конференції: Запорожан Валерій Миколайович - Академік Національної академії медичних наук України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, д. мед. н., професор, заслужений винахідник України, Ректор ОНМедУ

14:05-14:10 Вітання учасникам науково-практичної конференції:

Якименко Олена Олександрівна– д.мед.н, з.д.н.т України, професор, завідувач кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ

14:10-14:15 Вітання учасникам науково-практичної конференції:

Вітання учасникам науково-практичної конференції: Себов Денис Михайлович - д.мед. н., професор кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ, директор КНП "МКЛ №10" ОМР м.Одеса

14:20-14:40 «Сучасні аспекти підтримуючої терапії серцевої недостатності на первинному та амбулаторному етапі реабілітації пацієнта» Доповідачі: Себов Денис Михайлович, д.мед. н., професор кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ, директор КНП "МКЛ №10" ОМР м.Одеса, Коротаєва Вікторія Анатоліївна, м.Одеса.

14:40-15:00 «Таргетна терапія остеопорозу у жінок в постменопаузальному віці». Доповідач: Ігнат'єв Олександр Михайлович, д.мед.н., професор, завідувач кафедри професійної патології і функціональної діагностики та фтизіопульмонології ОНМедУ, м.Одеса.

15:00-15:20 «Огляд сучасних міжнародних рекомендацій щодо лікування подагри» Доповідачі: Волошина Олена Борисівна, д.м.н., професор, завідувач кафедри загальної практики ОНМедУ, м.Одеса, Ірина Балашова, Ольга Дукова, Ігор Лисий, Олена Найдюнова, м.Одеса.

1

5:20-16:00 «Сучасні підходи до лікування бронхіальної астми та хронічного обструктивного захворювання легень» Доповідач: Гонта Ірина Анатоліївна, головний експерт з пульмонології та алергології Одеської військової адміністрації, завідувач пульмонологічного відділення КНП "ООКЛ", м.Одеса.

16:00-16:20 «Розширення можливостей ефективного лікування артеріальної гіпертензії: фокус на олмесартан» Доповідач: Тихонова Сусанна Адольфівна - д.мед.н. професор кафедри внутрішньої медицини №2 ОНМедУ, м.Одеса.

16:20-16:40 «Безпечні антидепресанти для кардіологічних пацієнтів» Доповідач: Іванов Дмитро Валентинович, завідувач відділення гострів станів Миколаївського Обласного Центра Психічного Здоров'я, м. Миколаїв.

16:40-17:00 «Ревматоїдний артрит. Курс на ранню діагностику та лікуванні» Доповідачі: Ключко Віктор Вікторович, к.мед. н., доцент кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ, м.Одеса, Тихончук Наталія Сергіївна, Антіпова Наталя Миколаївна, м.Одеса.

17:00-17:20 «Особливості лікування та реабілітації хворих на анкілозуючий спондилоартрит». Доповідачі: Маркіна Катерина Володимирівна, к.мед. н., асистент кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ, м.Одеса, Мазніченко Єгор Олександрович, м.Одеса.

17.04.2024

Реєстрація учасників: 13.30 – 14.00

14:00-14:20 «Перебіг постковідного періоду у хворих на артеріальну гіпертензію з супутнім цукровим діабетом» Доповідачі: Волошина Олена Борисівна., д.м.н., професор, завідувач кафедри загальної практики ОНМедУ, м.Одеса, Еланна Зубок, Тетяна Назарук, Катерина Українська.

14:20-14:40 «Фібриляція перед в фокусі порушення мозкового кровообігу» Доповідачі: Себов Денис Михайлович, д.мед. н., доцент кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ, директор КНП "МКЛ №10" ОМР м.Одеса, Коломієць Сергій Миколайович, Кобелева Олена Миколаївна.

14:40-15:00 «Сучасні методи лікування гіперурикемії» Доповідач: Ключко Віктор Вікторович, к.мед. н., доцент кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ, м.Одеса.

15:00-15:20 «Особливості кісткового метаболізму у хворих на цукровий діабет» Доповідач: Чорній Олександр Петрович, аспірант кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ, м.Одеса.

15:20-15:40 Хронічна ішемія головного мозку та хвороба дрібних судин. Доповідач: Горанский Юрій Іванович доцент кафедри неврології і нейрохірургії ОНМедУ, м.Одеса.

15:40-16:00 «Роль цитоколінів та моноаргінінів у лікуванні судинної патології» Доповідач: Хубетова Ірина Вільївна, к. мед. н., член європейської спільноти, м.Одеса.

16:00-16:20 «Системі ураження опорно-рухового апарату у пацієнтів з посткоронавірусним синдромом та його лікування за даними БМЦ ОНМедУ» Доповідач: Якименко Олена Олександрівна, д.мед.н., професор кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ, м.Одеса.

16:20-16:40 «Менеджмент подагри: сучасні рекомендації» Доповідач: Василець Вікторія Вікторівна - ревматолог вищої категорії, м.Одеса.

16:40-17:00 «Особливості течії ревматичних захворювань під час військового стану за даними БМЦ ОНМедУ» Доповідач: Кравчук Ольга Євгенівна, к.мед.н., доцент, завуч кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ, м.Одеса, Серебрякова Алла Аркадіївна, м.Одеса.

17:00-17:20 «Оцінка динаміки біомаркерів ендотеліальної дисфункції у пацієнтів з кардіоваскулярними факторами ризику» Доповідач: Чернишова Катерина Сергіївна, м.Одеса.

17:20-17:40 «Особливості корекції ендотеліальної дисфункції при антифосфоліпідному синдромі за даними БМЦ ОНМедУ» Доповідач: Савицький Володимир Іванович, м.Одеса.

17.40 Резолюція.
Закриття конференції.

Завершення другого дня конференції.
До 23:59 17.04.2024 оцінювання набутих знань онлайн.

Таким чином, основні напрямки роботи конференції були:

- Серцева недостатність та коморбідна патологія
- Артеріальна гіпертензія та коморбідна патологія
- Тактика лікування бронхіальної астми
- Подагра. Тактика лікування
- Гіперурікемія і її корекція
- Ендотеліальна дисфункція
- Остеопороз та коморбідна патологія
- Цукровий діабет 2 тип та коморбідна патологія
- Хронічна ішемія головного мозку
- Хвороба дрібних судин
- Фібриляція передсердь
- Інсульт;
- Анкулозуючий спонділоартрит;
- Ревматоїдний артрит
- Антидепресанти та коморбідна патологія
- Фармакотерапія ХОЗЛ згідно рекомендацій GOLD 2024;

Враховуючи актуальність піднятих на конференції тем та важливість впровадження новітніх підходів у лікуванні кардіологічних, ревматологічних та інших внутрішніх хвороб, учасники конференції вирішили: серцево-судинні захворювання: активніше впроваджувати сучасні методи підтримуючої терапії серцевої недостатності на первинному та амбулаторному етапах реабілітації, розширювати використання нових високоефективних антигіпертензивних препаратів, зокрема олмесартану, приділяти більше уваги профілактиці та лікуванню фібриляції передсердь як фактору ризику порушень мозкового кровообігу, застосовувати сучасні цитопротектори та аргінін-вмісні препарати в лікуванні судинної патології головного мозку; ревматологічні захворювання: покращувати ранню діагностику ревматоїдного артрити для своєчасного призначення відповідного лікування, розширювати застосування таргетної терапії при лікуванні остеопорозу у жінок в постменопаузальному періоді, впроваджувати новітні рекомендації щодо менеджменту подагри та лікування гіперурікемії, вивчати особливості перебігу ревматичних захворювань в умовах військового стану для оптимізації ведення таких пацієнтів; респіраторні захворювання: покращувати діагностику та лікування бронхіальної астми і ХОЗЛ відповідно до оновлених міжнародних рекомендацій; коморбідні стани: звертати увагу на специфіку лікування депресивних розладів у кардіологічних пацієнтів з метою підвищення безпеки. Досліджувати особливості кісткового метаболізму у хворих на цукровий діабет, вивчати перебіг постковідного періоду у пацієнтів з артеріальною гіпертензією та цукровим діабетом, оцінювати динаміку біомаркерів ендотеліальної дисфункції у пацієнтів з кардіоваскулярними факторами ризику

Головним пріоритетним напрямом заходу був персоналізований підхід до надання медичної допомоги у будь-якому питанні щодо вирішення проблем внутрішніх хвороб та особливо коморбідних станів.

За матеріалами конференції слухачами пройдено тестування, що дозволило їм додати 10 балів до власного портфоліо про безперервний професійний розвиток, а доповідачам – додатково 30 балів.

обох групах, а активність АЛТ знизилася незначно. Слід зазначити, що пітавастатин продемонстрував кращі гіполіпідемічні ефекти та покращив біомаркери ЕД порівняно з розувастатином, з рівнями ІЛ-6 на 18% нижчими ($p=0,04$) і рівнями hsCRP на 26% нижчими ($p=0,045$) на 90-й день. **Висновки:** пацієнти з метаболічним синдромом і гіперліпідемією демонстрували значно підвищені рівні ІЛ-6 та hsCRP порівняно з контрольною групою. Обидві терапії статинами ефективно знижували рівні ІЛ-6 і hsCRP, однак пітавастатин продемонстрував більшу ефективність у покращенні біомаркерів ендотеліальної дисфункції порівняно з розувастатином. Таким чином, визначення рівнів ІЛ-6 і hsCRP дозволяють оцінити ефективність терапії метаболічного синдрому та визначити подальшого ведення пацієнта на амбулаторному етапі.

Ключові слова: ендотеліальна дисфункція, метаболічний синдром, статини

Key words: endothelial dysfunction, metabolic syndrome, statins

Література:

1. Pavel Poredos. Endothelial dysfunction and its clinical implications / Pavel Poredos, Aleksandra Visnovic Poredos, Igor Gregoric // *Angiology*. - 2021. - 72(7). - С.604-615. doi: 10.1177/0003319720987752

1. Kang H. Atherogenic diet-diminished endothelial glycocalyx contributes to impaired vasomotor properties in rat / Kang H, Sun A, Wu Q, Yang J, Zhang W et al. // *Am J Physiol Heart Circ Physiol*. - 2020. - 319. - С.Н814–Н823.

2. Daiber A. New therapeutic implications of endothelial nitric oxide synthase (eNOS) function/dysfunction in cardiovascular disease / Daiber A, Xia N, Steven S, Oelze M, Hanf A et al. // *Int J Mol Sci*. - 2019. - С.20:187. doi: 10.3390/ijms20010187

3. Wu Y. Oxidative stress, GTPCH1, and endothelial nitric oxide synthase uncoupling in hypertension / Wu Y, Ding Y, Ramprasath T, Zou MH. // *Antioxid Redox Signal*. - 2021. - 34. - С.750–764. doi: 10.1089/ars.2020.8112

УДК 616.12 – 008.331.1: 612.015.32: 612.396/.397: 615.874.1: 613.28

О. В. Найдьонова, В. В. Бугерук, Л. І. Ковальчук, Т. О. Назарук, К. А. Українська

ВПЛИВ ДІЄТОТЕРАПІЇ З ОБМЕЖЕННЯМ ПРОДУКТІВ ТВАРИННОГО ПОХОДЖЕННЯ НА ПОКАЗНИКИ ЛІПІДНОГО ТА ВУГЛЕВОДНОГО ОБМІНІВ У ПАЦІЄНТІВ З АРТЕРІАЛЬНОЮ ГІПЕРТЕНЗІЄЮ ТА ДИСЛІПІДЕМІЄЮ

Одеський національний медичний університет

Актуальність. Здоровий спосіб життя може попередити або відкласти розвиток АГ та зменшити кардіоваскулярний ризик. Понад 50% зниження смертності від ішемічної хвороби серця пов'язано зі зменшенням факторів ризику (ФР) і 40% - від поліпшення лікування. Дотримання принципів здорового харчування є основою профілактики серцево-судинних захворювань (клас доказовості I, рівень B, ступінь сильний). **Мета:** дослідити ефективність впливу дієтотерапії з обмеженням продуктів тваринного походження на показники ліпідного та вуглеводного обмінів у пацієнтів з артеріальною гіпертензією та дисліпідемією на тлі помірних фізичних навантажень. **Матеріали та методи.** У дослідження включено 34 пацієнти (чоловіків – 14 (41,18%), жінок – 31 (58,82%)) з діагнозом АГ та супутньою дисліпідемією, які з різних причин не приймали статини. Всім пацієнтам було проведено мотиваційне консультування щодо корекції способу життя та раціону харчування, після чого вони були розподілені на I (основна) група, ($n=22$) – пацієнти, які погодились виключити або суворо обмежити продукти тваринного походження та II група ($n=12$) – пацієнти, які погодились скоротити вживання тваринної їжі. Термін спостереження склав 8 тижнів. На початку та наприкінці дослідження всім пацієнтам проведено лабораторне обстеження з визначенням показників ліпідного обміну

та глюкози. Для визначення достовірності різниці між показниками використовували критерій Стюдента, різницю вважали достовірною при $p < 0,05$. **Результати.** Рівень загального холестерину (ЗХ) в I групі знизився з $7,12 \pm 0,22$ до $5,42 \pm 0,18$ ммоль/л, ($p < 0,001$), холестерину ліпопротеїдів низької щільності (ХС ЛПНЩ) – з $4,95 \pm 0,30$ до $3,4 \pm 0,26$, ($p < 0,001$), холестерину ліпопротеїдів високої щільності (ХС ЛПВЩ) – з $1,42 \pm 0,09$ до $1,43 \pm 0,08$ ($p > 0,05$), тригліцеридів (ТГ) – з $2,02 \pm 0,29$ до $1,46 \pm 0,15$ ммоль/л ($p > 0,05$). В II групі рівень ЗХ знизився з $6,42 \pm 0,16$ до $5,72 \pm 0,16$ ммоль/л, ($p < 0,01$), ХС ЛПНЩ – з $4,32 \pm 0,20$ до $3,77 \pm 0,22$, ($p > 0,05$), ХС ЛПВЩ – з $1,43 \pm 0,12$ до $1,44 \pm 0,15$ ($p > 0,05$), ТГ – з $2,02 \pm 0,29$ до $1,46 \pm 0,15$ ммоль/л ($p > 0,05$). Зміни вмісту ЗХ були достовірними в обох групах, проте в I групі він достовірно більше ($-23,44 \pm 3,07$), ніж у II групі ($-10,86 \pm 0,98\%$, $p < 0,001$); Аналогічно і рівень ХС ЛПНЩ - у I групі ($-27,90 \pm 2,87\%$), а у II ($-14,26 \pm 3,15\%$, $p < 0,001$). Рівня ХС ЛПНЩ $< 2,5$ ммоль/л або зниження його на 50% від початкового досягли 6 (27,27%) пацієнтів I групи і жоден з пацієнтів II групи. Зниження рівня ТГ в жодній з груп не було достовірним. Рівень глюкози у пацієнтів I групи достовірно знизився з $5,7 \pm 0,14$ до $4,98 \pm 0,14$ ммоль/л, ($p < 0,05$), в II групі – з $5,54 \pm 0,12$ до $5,43 \pm 0,10$ ммоль/л ($p > 0,05$). **Висновки.** 1. Дієтотерапія з виключенням або суворим обмеженням продуктів тваринного походження на тлі фізичних навантажень призвела до достовірного зниження рівнів загального холестерину, холестерину ліпопротеїдів низької щільності, тригліцеридів та глюкози. 2. Рівня ХС ЛПНЩ $< 2,5$ ммоль/л або його зниження на 50% від початкового рівня було досягнуто у 27,27 % пацієнтів.

Ключові слова: дієтотерапія, продукти тваринного походження, фізичні навантаження

Key words: diet therapy, products of animal origin, physical activity

УДК 616.379-008.64:611.018.4:576.344

О. П. Чорній, О. О. Якименко

ОСОБЛИВОСТІ КІСТКОВОГО МЕТАБОЛІЗМУ У ХВОРИХ НА ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ

Одеський національний медичний університет

Authors' Information

Чорній О.П. <https://orcid.org/0009-0003-4462-5483>

Якименко О.О - <https://orcid.org/0000-0001-8141-0770>

Вступ. З сучасних позицій остеопенія/остеопороз при цукровому діабеті (ЦД) розглядають як одну з форм вторинного остеопорозу. Численні метаболічні зміни, що характеризують ЦД, призводять до порушення процесів кісткового ремоделювання. Інсулін, як відомо, бере безпосередню участь у процесах кісткоутворення: стимулює біосинтез білка, має анаболічний ефект на метаболізм кісткової тканини та прямим стимулюючим впливом на синтез колагену та гіалуронату. Підсилюючи всмоктування амінокислот та кальцію в кишечнику, інсулін сприяє збільшенню захоплення, транспорту амінокислот, їх включенню у кісткову тканину та синтезу кісткового матриксу. Ревматоїдний артрит є одним факторів ризику розвитку остеопорозу, який включений в шкалу FRAX, обраний для порівняння впливу захворювання на кістковий метаболізм. Це дослідження було спрямоване на оптимізацію виявлення порушення кісткового метаболізму, шляхом оцінки денситометрії за допомогою двоенергетичної рентгенівської абсорбціометрії на базі БМЦ Університетської клініки ОНМедУ, рівня вітаміну D(25-(ОН)D), остеокальцину. **Матеріали та методи.** Ретроспективний аналіз даних 220 пацієнтів віком від 50 до 65 років виявив 60 пацієнтів з ЦД 2 тип. До дослідження були включені 3 порівнювані групи: група А - 60 пацієнтів з ЦД 2 типу, середній вік $55,4 \pm 0,97$ років, група В-60 пацієнтів з ревматоїдним артритом (РА), середній вік $58,8 \pm 0,52$ років, які відповідали класифікаційним критеріям РА з